

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Driftsbidrag till Gävle Vatten med anledning av skyfallet i Gävle kommun den 17-18 augusti 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta

att bevilja Gävle Vatten AB ett driftsbidrag på 150 mnkr

att därmed redovisad kostnad avseende driftsbidrag för 2023 skall anses utgöra synnerliga skäl för att inte återställa eget kapital, om kommunen skulle redovisa ett negativt balanskravsresultat för år 2023.

att föreslå kommunfullmäktige att uppföljning av Gävle Vattens kostnader årligen skall följas upp under perioden 2021–2030 och att en slutlig redovisning ska ske efter år 2030, dock senast 2031-05-31. Visar den slutliga sammanställningen att bolagets kostnader inte uppgått till utbetalt driftsbidrag skall Gävle Vatten återbetala mellanskillnaden.

att driftsbidraget skall vara utbetalt till Gävle Vatten senast den 2024-04-30.

att kommunfullmäktige omedelbart justerar denna protokollspunkt.

Ärendet i korthet

I Gävle kommun är det Gävle Vatten AB som är huvudman för VA-kollektivet enligt beslut i kommunfullmäktige i samband med bilandet av Gästrike Vatten-koncernen.

Kommun drabbades den 17-18 augusti 2021 av ett omfattande skyfall med efterföljande översvämningar som orsakade stora skador på fastigheter inom

Gävle Vattens verksamhetsområde. Ansvarsfördelningen för dessa skador har ännu inte kunnat fastställas och omfattande utredningar pågår. Erfarenheter från andra kommuner i landet vid likande händelse visar att VA-huvudmannen bär del av ansvaret.

Gävle Vatten har i tidigare bokslut avsatt 250 mnkr i bolagets räkenskaper för beräknande kostnader, vilket varit en preliminärschablonberäkning efter bästa förmåga, för eventuella skadeståndsanspråk som kan komma att ställas mot bolaget. Efter årets ytterligare reservering på 150 mnkr har nu bolaget totalt reserverat 400 mnkr som avsättning i bokslutet per 2023-12-31.

Kommunstyrelsen

Kapitel 25 i Aktiebolagslagen reglerar vilka åtgärder ett bolag ska företa när det finns skäl att anta att bolagets egna kapital kommer att understiga hälften av det registrerade aktiekapitalet. För att säkerställa bolagets egna kapital behöver kommunen tillskjuta kapital till samma nivå som avsättning uppgår till för att inte en obeståndssituation skall uppstå i bolaget.

Gävle Vatten redovisar år 2023 ett resultat efter finansiella poster på -152 mnkr om inte ett driftsbolag erhålls på 150 mnkr. Efter erhållet bidrag uppgår bolagets egna kapital till 81 mnkr vilket innebär att obeståndssituationen upphör.

Enligt Vattentjänstlagen 34 § anges hur VA-avgifternas belopp ska beräknas och hur avgifterna skall betalas. Under löpande år får inte det totala avgiftsuttaget överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen. Taxan för 2023 är beslutad 2022 av kommunfullmäktige och inrymmer inte en marginal för dessa kostnader, som är att betrakta som extraordinära. Det finns inte någon juridiskt hinder mot att VA-verksamheten helt eller delvis finansieras med skattemedel. I och med detta ställningstagande att ge ett driftsbidrag till Gävle Vatten blir inte kommande VA-konsumenter drabbade av kostnader för en redan inträffad händelse.

Ärendebeskrivning

Gävle Vatten är ett helägt dotterbolag till Gästrike Vatten som Gävle kommun äger till 60%. Bolaget är huvudman för kommunens VA-kollektiv och äger VA-anläggningarna i kommunen. Genom upprättat aktieägaravtal innehar Gävle kommun bestämmande inflytande över bolaget.

I Vattentjänstlagen 34§ framgår hur VA-avgifternas belopp ska beräknas och hur avgifter ska betalas. Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga kostnaderna som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen och fördelningen skall vara skälig och rättvis för kunden. Det innebär att verksamheten inte får drivas så en väsentlig vinst uppstår och om det sker ett väsentligt överuttag ska huvudmannen betala tillbaka pengarna till VA-kollektivet inom tre år från det att överuttaget skett. Motsatt gäller om ett underskott skett i verksamheten, då skall VA-kollektivet återställa detta inom tre år. Enligt bolagets budget för år 2023 beräknas omsättningen uppgå till 251 mnkr vilket innebär att det beräknade skadeståndsanspråket på bolaget inte är realistiskt att taxera ut på VA-kollektivet i närtid, även om tidsperioden skulle beräknas på 6-8 år mot lagstadgade 3 år. I och med detta ställningstagande blir inte kommande VA-konsumenter drabbade av kostnader avseende en redan inträffad händelse.

Kommunstyrelsen

Det finns inget juridiskt hinder mot att VA-verksamheten helt eller delvis finansieras med skattemedel och skattefinansiering brukar bara ske som tillfälliga åtgärder och i undantagsfall. Gävle Vattens VA-taxa beslutas årligen av kommunfullmäktige i Gävle kommun och gällande taxa täcker inte de extraordinära kostnader som bolaget drabbats av med anledning av skyfallet med efterföljande översvämningar.

Gävle kommun föreslås att utbetala ett driftsbidrag till bolaget på 150 mnkr, vilket är det schablonbelopp bolaget beräknar skadeanspråken kan uppgå till enligt kända förutsättningar vid skrivelsens upprättande. Totalt har då Gävle kommun utbetalat 400 mnkr i driftsbidrag till bolaget på grund av skyfallet.

Moduleringar pågår per verksamhetsområde i kommunen för att utreda ansvarsgränsen mellan VA-kollektivet och kommunen. Erfarenhet från andra kommuner visar att den totala skaderegleringstiden kan uppgå till cirka fem år, beroende på det stora antalet skador samt handläggningstider hos motpartens försäkringsbolag. Nya anmälningar av skador kommer fortfarande in till bolaget och så beräknas även ske under 2024.

Då driftsbidraget är schablonberäknat föreslås att en årlig avstämning upprättas och att redovisa på sista kommunfullmäktige möte respektive kalenderår. Har inte bolaget inte nyttjat hela driftsbidraget vid den slutliga avstämningen skall återbetalning ske till Gävle kommun. Den slutliga avstämningen skall vara upprättad senast 2031-05-31. Visar de årliga avstämningarna att schablonberäkningen inte täcker samtliga bolagets kostnader har bolaget rätt att återkomma med ytterligare förfrågan om kompletterande driftsbidrag. Driftsbidraget benämns som preliminärt för att inte en eventuell återbetalning skall strida mot Vattentjänstelagens regler för över/underuttag. Inom Gävle kommun skall kostnaden för driftsbidraget belasta kommunstyrelsens resultat för 2023. Kostnaden särredovisad som en extraordinär kostnad.

Gävle kommun redovisar för år 2023 ett negativt resultat och i balanskravsutredningen som upprättas i årsbokslutet ska inte detta driftsbidrag medräknas då kostnaden är att betrakta som synnerliga skäl. Enligt kommunallagens balanskravsbestämmelse ska ett negativt balanskravsresultat återställas inom tre år. Undantag finns, så kallade synnerliga skäl. En grund för att åberopa synnerliga skäl är att kommunen har en stark finansiell ställning. Vid ett negativt balanskravsresultat på grund av ovan beslutat driftsbidrag till Gävle Vatten, bör synnerliga skäl kunna åberopas då händelsen med skyfallet och efterföljande översvämning är att betrakta som en extraordinär händelse. Konsekvensen blir då att det negativa balanskravsresultatet ej kommer att behöva återställas i kommande budgetar.

Kommunstyrelsen

Driftsbidraget skall vara reglerat innan 30 april 2024 via utställd faktura från Gävle Vatten märkt med fakturatext ”Driftsbidrag 2 avseende skyfall Gävle kommun 17-18 augusti 2021”.

Beslutsunderlag

Begäran om rörelsebidrag till Gävle Vatten med anledning av skyfallet 2021

Bilaga 1 - Status ärenden skadekrav efter skyfall Gävle Vatten AB per januari 2024

Bilaga 2 - Beslutsprotokoll 2021-12-13 § 3 Gävle Vatten AB:s styrelse

Protokoll 2023-02-22 Gävle Vatten AB:s styrelsemöte

Beslutet ska skickas till

Gävle Vatten AB

Sektor styrning och stöd, Ekonomiavdelningen

Martin Svaleryd
Ekonomidirektör